

Aleksoto lopšelis-darželis

Būsimojo pirmoko kalba

Maži vaikai visada smalsūs, betarpiški, konkrečiai mąstantys, trokštantys patekti į suaugusiųjų pasaulį. Vienas iš raktų – kalbinė raiška.

Lankstinuką parengė vyresnioji logopedė Violeta Pašvenskienė

RUOŠIANT VAIKUS MOKYKLAI BŪTINA LAVINTI:

mąstymą, dėmesį, atmintį;
smulkiąją motoriką;
foneminę klausą ir girdimąjį suvokimą;
artikuliacinį aparatą;
šalinti garsų tarimo sutrikimus; mokyti
analizuoti žodį garsais; plėtoti žodyną;
ugdyti gramatiškai taisyklingą kalbą;
mokyti rišliai pasakoti, orientuotis
supančioje aplinkoje;
vystyti regimąjį suvokimą.

Būsiamam pirmokui nebūtina mokėti skaityti. Tačiau jeigu pats vaikas nori mokytis skaityti, padėkite jam.

KAIP TURI KALBĖTI ŠEŠIAMETIS?

Vaikas, pradėdamas eiti į mokyklą, turi būti ne tik socialiai subrendęs, bet ir tinkamai išlavinęs kalbą. Šešiametis turėtų taisyklingai tarti visus gimtosios kalbos garsus, ištartį įvairaus sunkumo žodžius, rišliai pasakoti. Jo žodynas turi būti turtingas, o kalba visiškai suprantama aplinkiniams.

Ugdydami šiandienos šešiametį vis dažniau susimąstome apie vaikų kalbos lavinimą, žodyno turtingumą, šnekos sklandumą.

Būsimasis pirmokas turi gebėti vienu žodžiu įvardinti daiktų grupes ir kalboje vartoti apibendrinamąsias sąvokas (žaislai, daržovės, vaisiai, uogos, transporto priemonės, baldai ir pan.).

Mokėti sudaryti pagal pavyzdį ir kalboje vartoti priesaginius žodžius (gamykla, sportininkas, dryžuotas)

Mokėti pavadinti profesijas;

Mokėti pavadinti daiktus švelniai: didelė - kėdė, o maža - (kėdutė); katės vaikas - (kačiukas).

Atkreipkite dėmesį į naminių gyvūnų vaikų pavadinimus: veršiukas, paršiukas, ėriukas, kumeliukas!

Tam tikrais amžiaus tarpsniais vaiko kalbėjimas turi vienokių ar kitokių spragų, tai yra normalus kalbos raidos reiškinys. Jei švepluojama ir sulaukus šešerių, būtina ieškoti priežasčių.

KALBOS SUTRIKIMŲ PRIEŽASTYS:

Ankstyvas organinis galvos smegenų pažeidimas.

Klausos sutrikimas.

Sulėtėjusi psichinė raida.

Nepalanki socialinė aplinka (nepakankamas bendravimas su vaiku). Klaidingas aplinkinių tarimo pamėgdžiojimas.

Garsai netaisyklingai tariami dėl dantų, žandikaulių, gomurio pažeidimų.

Garsų tarimo trūkumai dėl liežuvio defektų (per didelis, nepaslankus ar per mažas liežuvis).

Trumpas, priaugęs poliežuvinis raištis (trukdo pakelti liežuvį viršun, iškišti). Lūpų defektai.

KALBOS SUTRIKIMŲ RŪŠYS:

- 1) fonetiniai kalbėjimo sutrikimai
- 2) fonologiniai kalbos sutrikimai
- 3) kalbos neišsivystymas kalbos

Vaikų kalbos sutrikimus taiso logopedai.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų kalba yra nevienodo lygio, nes kiekvienas vaikas unikalus.

Jis vystosi individualiai, priklausomai nuo savo gebėjimų ir išorinių veiksnių: kultūros, kalbos, šeimos, auklėjimo.

Tėvai pirmiausiai yra atsakingi už savo vaiko kalbos vystymąsi. Jie turi būti geru kalbos pavyzdžiu savo vaikui bei daug ir nuolat kalbėtis su vaiku.

Būti kalbos pavyzdžiu savo vaikui – kalbėti gyvai, išraiškingai, pabrėžiant žodžius, pritaikant savo kalbos tempą prie vaiko kalbos lygio, neskubant.

Negailėti laiko pokalbiams – vaikai įsisavina kalbą pokalbiuose, kurie vedami dialogo forma. Kalbą žadina tokios situacijos, kurių eiga nenuspėjama, kurios yra nesurežisuotos, sukelia vaikams nuostabą ir iškelia klausimus.

Kalba privalo būti neatsiejama kasdienybės dalis – tėvai turi reguliariai skaityti vaikui (tokiu būdu lavėja vaiko girdimasis suvokimas, vaizduotė, vėliau jie padės lengviau formuoti skaitymo bei rašymo įgūdžiams), skirti laiko ir dainavimui, žaisti žaidimus, kurių pagrindas yra kalba, taip pat vaidmenų žaidimus, lėlių žaidimus ir pan.